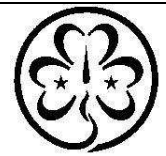

DÍVČÍ SKAUTING

drobné zlomky z úplného počátku skautování dívek

Z POČÁTKŮ DÍVČÍHO SKAUTINGU

Bylo to zamračené, deštivé odpoledne pozdního podzimu r. 1914, kdy se v Praze VII., v Kostelní ulici po prvé jednalo o dívčím skautingu. Vlasta Štěpánová, absolventka dívčího lycea v Praze VII., přišla požádat svou bývalou profesorku PhDr. A. Berkovcovou, aby se ujala té věci. A z tohoto dlouhého pohovoru, jehož se účastnil i delegát skautů V. Jelen, došlo pak k debatám dalším, a tu již v pěkných, útulných místnostech Staré Rychty v Praze 1., kde jsme si i za účasti pí Popelky Biliánové ujasňovaly, jak vlastně má dívčí skauting vypadat. Upustily jsme od směru pí spisovatelky, rozhodly jsme se: pro organizaci odpovídající chlapecké, a tak se stal pan prof. Svojsík naším instruktorem. ...

Bylo potřebí hodně se na výletech učit, abychom mohly vykonati u prof. Svojsíka vůdcovské zkoušky. - Šťastně bylo po nich, a tak jsme o skautské slavnosti na Klamovce měly již svůj stan pod krásně rozkvetlými kaštany.

Nyní nadcházela starost o letní tábořiště a to jsme získaly velmi přátelského rádce: Pan univ. prof. Dr. Drtina si nás o svatodušních svátcích pozval na svůj milý Hněvšín. Dosud vidím jako dnes jeho laskavé oči, rozzářené láskou k rodnému kraji, když nám z návrší ukazoval dolů k Vltavě, tam že u toho pěkného, takřka ideálního koupaliště je místo jako stvořené pro nás. I skautům je už nabízel, ale - nepřijali. A tak u prázdninách r. 1915 zařízeno bylo v Živohošti naše první letní tábořiště.

M. Pižlová - Adamová: (SKAUT - JUNÁK, roč. 21 č. 9)

Rozhovor s Vlastou Koseovou-Štěpánovou o počátcích dívčího skautingu

V tom patnáctém roce byl první dívčí tábor, Já jsem ho jako dvacetiletá vedla a byla jsem vlastně první aprobovaná skautská vůdkyně. Za rok už byly oddíly tři, v různých místech se zakládaly skautské spolky a sdružení, ale teprve po vzniku Československé republiky se utvořila jednotná celostátní organizace. Skauting jako moderní výchovná metoda velmi zajímal tehdejší naše pedagogy, jako byl prof. Drtina, Čáda. a ženské pracovnice, které bojovaly za emancipaci, hlavně dr. Berkovcovou a spisovatelku Bronislavu Herbenovou. Já jsem dospívala v době, kdy se došlo k názoru, že se ženě má dát stejné vychování a právní postavení, jako mají muži. Ale už tenkrát se cítilo, že ani hospodářská nezávislost a vlastní povolání ženu ještě neosvobodí. Hledala se cesta, jak ji vychovávat nejen k profesi, ale také k samostatnému myšlení, aby byla vybavena pro práci ve veřejnosti a získala potřebnou samostatnost v organizační práci, která ženám většinou chybí. Podívejte se, dodnes nemáme na vrcholných místech ženy, vždycky je to trochu výjimka. A skauting už tenkrát tu možnost výchovy k odpovědnosti a samostatnému řešení dával. Tam vlastně ten vedoucí i děti v oddíle pracují naprosto samostatně. Učí se vést.

Vážím si u svých vychovatelů také toho, že se vyvarovali jedné zásadní chyby, kolem níž bylo později v ženském hnutí mnoho sporů; už tenkrát prohlásili, že žena musí být především žena, připravená na svůj ženský úkol, v němž je nenahraditelná. Ale že ji domácí práce nemusí pohltnout celou, když ji bude dělat racionálně a moderně. Není divu, že když se v roce 1930 zakládalo Ústředí hospodyň, pozdější Výzkumný ústav pro domácí hospodaření, byly mezi jeho pracovnicemi také skautky, jako třeba Boba Krchová, která se touto problematikou v Českém svazu žen zabývá intenzívně dodnes.

Když na lorda Baden-Powella přišla anglická děvčata, která chtěla také skautovat, hrozně se zpěchoval je přijmout. Uznával ten výchovný systém za vhodný jen pro hochy, budoucí vojáky a dobré občany, kteří se naučí v životě nespolehat na jiného, ale především na sebe. Dlouho to trvalo, než požádal svou sestru, aby se děvčat ujala a vytvořila ženskou organizaci, kterou později vedla i jeho žena. (Paní Baden-Powell je dodnes, přes svých 80 let, světovou náčelnicí.) V Anglii ovšem zůstala ženská organizace úplně oddělená od chlapecké, byla samostatná i jako právní subjekt, na rozdíl od situace, která vznikla u nás. My jsme měli například už ze Sokola tradici společných spolků a skauting na ni navazoval. Prof. Svojsík, zakladatel skautingu u nás, se sice nejdříve také zhrozil, když jsme na něj přišly, že bychom chtěly mít

dívčí oddíl. Ale jako poctivý vychovatel se dal přesvědčit, že ten výchovný systém je v zásadě stejně dobrý pro děvčata, a souhlasil pak s tím, aby náčelnictvo přebíralo odpovědnost i za dívčí oddíly.

Kdo pro tu myšlenku získal vás ?

Mě učil na filosofické fakultě prof. Drtina, předtím na lyceu Dr. Berkovcová, ta mi také dodala první skautky ze svých žákyň a zaručila se za mne vůči jejich maminkám. Neboť to, co jsme si tenkrát předsevzaly, se zdálo neslýchané. Už to, že děvče půjde na noc ven a bude spát venku, bylo tehdy nemyslitelné. A jak říci těm matkám, že si jejich dcera bude sama stavět stan? Nebo že ponese ranec na zádech a bude mít s sebou jen to, co je v něm. Pozdvižení způsobilo například, když jsem před táborem poslala jednu zdatnější skautku k Rottovi na Malé náměstí nakoupit nějaké nářadí. Neumíte si představit, co se kolem toho sběhlo, kluci za ní táhli po ulici, když šla s pilou a sekyrkou. Byly jsme ovšem mnohem asketičtější než dnes, ale tím jsme to snad vyhrávaly. Tenkrát jsme bojovaly proti takové té ukňouranosti děvčat.

Když jsme si vymohly souhlas, byla v lednu 1915 ustavující schůze ženského odboru a celé jaro jsme se připravovaly na první dívčí tábor. Byl na Vltavě u Živohoště, blízko ústí potoka Mastníku. To místo se tehdy pečlivě vybíralo. Byla válka, děvčata měla žít venku poprvé bez mužné ochrany, musela se najít krajina, kde: by byla jakás takás jistota. Prof. Drtina z toho kraje pocházel, dobře to tam znal a věděl, že zde žijí samí hodní lidé, vesměs potomci Českých bratří, kteří se v zapadlých končinách ukrývali před pronásledováním. Ráz toho českobratrství se tu bez styku s městem a průmyslovou civilizací uchoval, lidé tu strašně těžce pracovali a poctivě žili. Pro jistotu ještě prof. Drtina obešel všechny okolní starosty a četníky a svěřil nás ochraně místních občanů. Vzpomínám si na starou převoznici, které jsme říkaly babičko a která se o nás jako vlastní babička starala.

Já ten kraj znám také ještě z doby, než ho zatopila slapská přehrada. Dnes už si těžko někdo umí představit, jak byl zapadlý. Nejbližší spojení bylo vlakem do Knínu nebo do Sedlčan, z obou stran se pak muselo ještě asi půl třetí hodiny pěšky. A do Prahy jsme se vracely po vorech. Škoda, že se nedá přetisknout tahle fotografie, na které si táhneme na káře celý svůj tábor od nádraží na místo. Ale zub času na ní zahlodal tak, že je do polovičky nezřetelná. A jiné snímky z té doby se téměř nedochovaly. To víte, tenkrát neměl každý aparát jako dnes. Já jsem sice fotografovala, ale o všechno jsem za války přišla. Manžel byl zatčen a já ve snaze uchránit archív jsem schovala své věci jinde. Jenže na neštěstí právě do toho úkrytu padla bomba a všechno je pryč. Jen tohle album jsem našla ještě u rodičů. A v něm jsou z toho tábora tři vybledlé fotografie. Bylo nás tenkrát asi patnáct a na zvláštní povolení jsme měly s sebou přece jen jednoho muže, mého třináctiletého bratrance, který nám dělal instruktora, protože už měl tábor za sebou.

Jak jste se na to oblékaly?

Měly jsme normální skautský kroj, jen místo kalhot sukni, dlouhou ke kotníkům. Časem se pak zkracovala a měnila svou délku podle právě panující módy, tak je to ostatně určeno v předpisech. I ten kroj má totiž výchovnou hodnotu, má vést dívky k tomu, že se zbytečně neparádí, nepředstihují v oblékání, uvědomí si, že šaty mají účel a nemají tak rychle podléhat módě. Kroj se v siluetě za těch padesát let nijak podstatně nezměnil, v detailech samozřejmě ano. Dnes na to tak striktně nedbáme, protože spousta věcí prostě není.

Jak jste si tenkrát hospodařily?

Všelijak, byla válka, sháněly jsme, co jsme mohly. Něco jsme si dovezly z Prahy, nějaké nudle, krupicí na příděl. Postavily jsme si kamna a vařily jsme, jak se dalo. Vaření se ostatně i dnes ponechává iniciativě vedoucích. Ale máme zdravotní komisi, velice přísnou, která jim dává vzorové jídelníčky, a to je velká výhoda. Dodnes však žádáme, aby děti uměly vařit něco samostatně, a měli byste vidět, jak šikovně si při tom v různých soutěžích počínají.

zapsala Vendula Procházková (, VLASTA“ 25.6.1969)

PRVNÍ DÍVČÍ PRÁZDNINOVÝ TÁBOR

u Živohoště na střední Vltavě ve dnech 28.VI.-14.VII.1915

Z deníku Vlasty malé (Albrechtové)

Ještě jsme chodily do školy a již jsme měly ujednaný prázdninový tábor. Poslední dny ve škole byly pro

nás hrozně. Těšila jsme se nesmírně, neboť to byl můj první tábor. Život v táboře zdál se mi býti něčím báječným, něčím, co si vůbec člověk, který valnou část celého roku prožije v rušném velkém městě, nedovede vůbec představit. Hlučné velkoměsto a najednou klidný koutek na střední Vltavě, kolem žádný lomoz, ale ticho, přerušované jen někdy voláním neb zpěvy plavců. Na takovém místě, obklopeny jen samostatnou přírodou, měly jsme strávit část prázdnin. Jaký tedy div, že poslední dny školy byly pro nás již nesnesitelné.

Z deníku Lidky Šamanové (Provdaná Štolbová, jedna z prvních nositelek Stříbrného trojlístku.)
28.VI. v pondělí měly jsme všechny, které jsme jely do tábora, schůzku v klubovně 11. oddílu. Když jsme si vše ujednaly, Vlasta velká šla obstarat „cilu“ a povoz a ostatní šly si ještě nakupovat. Zůstala jsem v klubovně sama a skládala jsem potřebné věci do bedny. S prací jsem byla brzo hotova, a tak jsem toužebně očekávala příchod některé skautky. Konečně přišla Lida. Připravily jsme si oběd a potom jsem šla do Křemencové ulice do gymnasia pro lopatu, rýč a hrábě. Nejsem Pražka a nevěděla jsem, kde je Křemencova ulice. Na Václavském náměstí sedí na koni strážník. Zamířím k němu, zsalutuji a ptám se, kde je Křemencova. Strážník otevře oči, a patrně udivením si nemohl vzpomenout. Konečně povídá: „Víte, kde je Myslíkova? Tedy Křemencova je druhá vpravo“. Poděkovala jsem a nechávajíc strážníka v údivu šla jsem dál, přes Karlovo nám. do Myslíkovy ulice. Opravdu na nárožním domě v druhé ulici napravo nalézám nápis: Křemencova ul. S radostí zabočím do ní a naleznu gymnasium. U školníka vyzvedla jsem rýč, lopatu a hrábě, a potvrdila jsem to. Náradí jsem si provazem svázala a hodila na rameno u vydala se na zpáteční cestu. Chtěla jsem vstoupit do elektriky, ala ta dlouho nejela, a proto jsem šla pěšky napřed. Po chodníku jsem ovšem jít nemohla, neb by to odnesl klobouk některé slečny, která se horlivě po mně nebo po mých šatech ohlížela. Jdouc provázena zraky všech kolemjdoucích. zaslechla jsem mnohou poznámku. Zatím u druhé stanice dohonila mne „šestka“. Vstoupila jsem na přední plošinu, ale řidič si mne nějak zamračeně prohlížel. Na Václavském náměstí jsem přesedla. Opřela jsem si náradí o sloup a pozorovala jsem mne si prohlížející lidi. Někteří zůstali dokonce státi. Vedle mne nějaká slečna s pánem živě hovořili, když mne shlédli údivem oba umkli. Nemohla jsem se již smíchem udržeti. V pohledu té slečny zřejmě jsem četla: Nu, tohle já bych nesnesla. Chtěla jsem dále zkoumat její myšlenky, ale vtom přijela „jedenáctka“ a já rychle skočila na přední plošinu. Zde byl docela jiný řidič. Když poznal, že jsem skautkou, na vše se mne vypytaval. Cesta rychle uběhla a hned jsem byla v klubovně. Zatím se vrátila Vlasta velká a sdělila nám, že nemůžeme jet pro nízký stav vody „cilou“, ale musíme se spokojit vlakem. Uklízely jsme trochu v klubovně. Pak jsem šla s Maryšou k povozníkovi, který nám vezl bednu a kamna na nádraží (za 1.50 hal). Zatím se obloha zachmuřila a začalo drobně, ale hustě pršet. K večeru odnesly jsem si svá zavazadla na nádraží Fr. Josefa a pak jsme šly k sl.Dr. Berkovcové spát.

(Poznámka: užitý výraz „cila“ je podle německého slova „die Zille“ což je vlečný člun.)

Z kroniky družiny Sasanek (VI. Štěpánová)

30. června 1915 Ráno jsme se vzbudily v 1/2 7 hod. a první bylo se podívat, jaké je počasí. Byli jsme zklamáni: přšelo dál,. Nebe kolem dokola potaženo šedými mračny. Než nemohli jsme si pomoci. Šli jsme se k potoku umýt a pak jsme snídali (mléko litr à 20 hal.). Anežka a Julča šly do Živohouště nakupovat. Šly pro dříví na podpal, abychom babičce(převozníkové) nahradily dříví, které nám dala, když jsme si u ní vařily. Bursík s Vlastou a Lídou zapisovali a skládali zásoby a pak se koupali. Maryša sLidkou vařily oběd. Já jsem uklízela tmavou půdu; byla to těžká práce. Pak jsme s Bursíkem rozvěšovali listy stanové, které od včera ještě neuschly. V 1 hodinu přišla Anežka s Julčou z Živohouště a ve 2 hod. sl. Dr. B. a ostatní z pily. Dříví zase nedostali. Měli jsme všichni již ohromný hlad, proto jsme všeho nechali, když Maryša přinesla oběd. Měli jsme bramborovou polévku a třešňové knedlíky (ale 1 kg třešní à 1K) Knedlíky byly ohromné; v každém bylo sedm třešní. Byly už trochu déle svařené, a proto byly poněkud tvrdé, ale zde se osvědčilo, že hlad je nejlepší kuchař. Večer po práci jsme zpívali a cvičili. V 9 hod. po večeři (chléb s máslem a podmáslí) šli jsme si na půdu lehnout. Pak jsme si stanovili přesně jména, aby se samé Vlasty a Lidky nepletly. Jsme tedy: Anežka. Hančí (pozn. Dr. Berkovcová). Julča. Lída. Lidka. Maryša, Vlasta malá (ač větší než vůdkyně) Vlasta velká a „pán“- toť Bursík. V 10 hod. jsme usnuli.

1. července1915 Vlasta velká nás vzbudila v 6 hod. Snídali jsme chléb s máslem a mléko. Chvílemi poprchávalo. Po snídani Lída s Julčou šly do Živohouště. Svezly se tam po vorech. Já s Vlastou a Lidkou

jsem šla do Hněvšína pro nařádi. Kromě jiného pozorování počítala jsem, kolik kroků máme na Hněvšín. Z babiččiny chalupy jsme šly přes železný můstek na druhou stranu regulovaného potoka, který měl velice silný spád. Cesta byla vydlážděná kameny. Po levé straně byly zatlučeny do země bíle natřené kameny, jeden od druhého 5 kroků vzdálen. Od můstku až k poslednímu kamenu jsem napočítala 383 kroky, odtud až k druhému přechodu přes potok 23 kroky. Přes potok přešly jsme po 6 kamenech. Až k Drtinovu statku bylo 327 kroků a dvůr jejich je 160 kroků dlouhý. Až k Drtinovu statku je to tedy od babiččiny chalupy 2230 kroků. Vrátily jsme se asi v 9 hod. Lída s Julčou z Živohouště také. Přinesly chleba 6kg à 60 hal. V 10 hod. šli všichni stavět tábor, jen sl. Dr. B. = Hančí, Lída a já zůstaly jsme u babičky vařit oběd.

14. července 1915 Ráno nás budila Vlasta v 5 hodin. Vstali jsme všechny hned, jen Maryša ne a ne vstát. Měla s ní Vlasta hodně práce. V 6 hodin byli jsme se vším hotovi a složeno jsme měli všechno. Nasnídali jsme se a sedli si se vším na břeh řeky a čekali jsme, až přijedou vory nebo „cila“. K 7. hodině zpozorovala jsem v záhybu řeky za naším tábořištěm „cilu“. Svolala jsem tedy všechny, šli jsme na loďku, Anička nás na ní dovezla k „cile“. Naházeli jsme do ní nejdříve všechna zavazadla, pak jsme tam skočili sami a Anička s loďkou se vzdalovala. Ještě naposledy kapesníky jsme na ni zamávali a již naše loď zahнула se za vrch, takže jsme Nouzi již neviděli. Za chvíli minuli jsme Živohoušť a hned na to zahnují jsme do záhybu Vltavy a už jsme neviděli ono krásné místo, kde jsme celých 14 dní chodili. Každou chvíli jiný obraz se nám ukázal, kdykoliv „cila“ vyplula ze záhybu řeky. jsme již okolo sv. Jana. Tam voda hodně rychle proudí a vlní se, že jsme hodně rychle pluli. Voda nám stříkala do „cily“ a také několikrát najeli jsme na kameny skryté pod vodou. Bez úrazu jsme však dojeli do Štěchovic. Vystoupili jsme na druhé straně a poněvadž bylo teprve půl 12, utábořili jsme se na břehu a dali jsme se do jídla Pak četla Vlasta ze „Základů“. V půl 12 vyjížděl ze Štěchovic parník. Tam jsme teprve obědvali. Den před tím jsme si udělali amolety a teď jsme si na nich pochutnávali. Podráždili jsme také naše spolucestující, kteří nás začali zasypávat otázkami. Tak nám uběhla cesta až do Davle, cesta nám ubíhala rychleji než po „cile“, kterou jsme nyní předhonili. Po ní do Prahy se vezly naše kamna a bedna. Ani jsme se nenadáli, už jsme minuly Skochovice, Vraný i Jarov a přijeli do Zbraslavě - Závisti. Odtud byla nám cesta již známá a jednotvárná, že jsme nevěděly, co dělat. Přišla jsem na to, jíst. Začala jsem a po mně tak udělali všichni, vyjma Maryši, která na lavici usnula. Ve 2 hodiny dojeli jsme do Prahy. Nemohli jsme věřit svým očím, že jsme v Praze. Ten ruch a hluk byl nám tak nezvyklý tam z toho ticha na Vltavě. Nebylo nám zrovna volno, nejraději bychom se obrátili a jeli zpátky. Ale nešlo to. Doma na nás, se strachem, čekali. Na nábřeží jsme sedli do električky. U Národního divadla se od nás oddělil „pán“. My jsme jely do Holešovic. To bylo zase okukování ze všech stran a poznámek, kterým jsme již zvykly. V Holešovicích jsme si v lyceu složily věci. S Vlastou jsem odevzdala „A“ stan u Sachema, pak řekla Vlasta, že půjdeme k Hančí. Šly jsme, vlastně běžely jsme. Chvíli seděly jsme u ní a pak jsme šly do Stromovky, kde jsme si vše opakovaly a hrály. V 7 hodin jely jsme vlakem domů. Ještě jsme nebyly z prvního tábora vlastně ani doma a již jsme pomýšlely na druhý, což se nám skutečně vyplnilo zájezdem do Kácova nad Sázavou. Ale tábor u Živohouště utkví jistě nejvíce všem v paměti, poněvadž to byl první tábor. Protože byl první, měl také své některé stinné stránky, na které jistě žádná z nás vzpomínati nebude, ale vždycky vzpomene si ráda na události veselé a krásné.

Po celou dobu trvání tábora Sasanek mimo vůdkyně byly 4 skautky, narozené vesměs r. 1900. Stálým hostem byl skaut Bursík (II. oddíl), narozený r. 1902. Mimo časté návštěvy delší dobu v táboře byli: sl. Dr. A. Berkovcová, Anežka Berkovcová a Julie Husáková, skauti II. oddílu Brácha, Farka, Filip. Celková útrata každého jednotlivce za celý pobyt v táboře byla nejvýše 25 K. Kupovaly jsme: chléb, kg à 60 hal, máslo, kg à 4 K, vejce à 8 hal, tvaroh, sůl, cukr, maso, kdežto mouku, krupici, rýži, kakao, čaj přivezly jsme s sebou. Největší společný výdaj činila doprava zavazadel, tam 13 K, zpět 12 K. Místo a dříví (dohromady 20 prken po 2 m) na stavbu tábora dostaly jsme zadarmo.

Poznámka: U jednotlivých článků byl ponechán původní pravopis, protože je např. městečko Živohošť psáno i původním názvem Živohoušť.

Podle publikace „80 let českého dívčího skautingu 1915 až 1995“ uspořádané ses. Vlastou Mackovou a vydané Náčelnictvem dívčího kmene Junáka 1995.